

Remissvar från Alingsås kommun av betänkandet starkare kommuner - med kapacitet att klara välfärdsuppdraget (SOU 2020:8)

Kommunutredningen har överlämnat sitt slutbetänkande, SOU 2020:8. Alingsås kommun är remissinstans och yttrar sig härmed över rubricerat slutbetänkande. Genomgående i remissvaret benämns SOU 2020:8 som "utredningen".

Sammanfattning

Alingsås kommun tillstyrker bland annat förslagen om bidrag till strategisk samverkan, godkännande av en statsbidragsprincip och införande av försöksverksamhet. Alingsås kommun ser gärna att förslaget om försöksverksamhet är ett av de förslagen som implementeras snarast.

Alingsås kommun avstyrker förslaget om ekonomiskt incitament för frivilliga kommunsammanslagningar. De förslag som inte nämns under "Synpunkter på kommitténs förslag" har Alingsås kommun inga synpunkter över.

Alingsås kommun hade gärna sett en bredare analys av de olika befintliga formerna av samverkan mellan kommuner, för att kunna utveckla formerna för samverkan. Alingsås kommun anser att resurser ska läggas på åtgärder kring sådan samverkan som stärker kommunernas kapacitet snarare än till kommunsammanslagningar.

Alingsås kommun välkomnar utredningens förslag kring digitalisering, men anser att fler förslag borde ha presenterats, för att möjliggöra en mer progressiv digitalisering i kommunsektorn.

Synpunkter på kommunutredningens förslag

Alingsås kommun framför följande synpunkter på utredningens förslag. Kommentarer och synpunkter struktureras i enlighet med Finansdepartementets remissinstruktion.

En strategi för stärkt kapacitet i kommunerna

Alingsås kommun anser, precis som utredningen, att det kommunala självstyret är av yttersta vikt. De lokala förutsättningarna ser olika ut och varje kommun har den lokala kunskapen som är en del av det som krävs för att lyckas med välfärdsuppdraget.

Alingsås kommun saknar en bredare analys av de former av samverkan som finns mellan kommuner i dag. En analys eller kortare utredning hade kunnat genomföras inom ramen för uppdraget, för att studera om den samverkan som bedrivits har gett kommunerna skalfördelar, underlättat kompetensförsörjning eller i övrigt har stärkt de samverkande kommunernas kapacitet. Utifrån den analysen eller kortare utredningen hade utredningen haft empiri att grunda skarpare förslag för att stärka kommunernas kapacitet. Alingsås anser att samverkan, inom områden där kommunernas kapacitet kan stärkas, i först hand ska underlättas, och att mindre resurser läggs på att främja sammanslagningar.

Utredningen pekar på att det i framtiden kommer finnas behov av en ändrad kommunstruktur, att fler kommuner slås samman, eftersom de små kommunerna bedöms behöva ha fler invånare för att kunna stärka sin kapacitet. Alingsås kommun önskar en bredare diskussion kring vad som kännetecknar en effektiv kommunstruktur, som inte enbart utgår från miniminivå på antal kommuninvånare.

Det är något otydligt hur utredningen kommit fram till sammanläggningar som den främsta åtgärden för att stärka kommunernas kapacitet, och vilka av kommunernas framtida utmaningar som skulle lösas av att antalet kommuner minskar.

Alingsås kommun ser positivt på utredningens förslag till tidplan, och att genomförandet av vissa av förslagen föreslås påbörjas skyndsamt. Utredningen ger försöksverksamhet och stöd till strategisk samverkan som exempel vilket även Alingsås kommun ser som de åtgärder som skulle kunna påbörjas snarast.

Stöd och incitament för strategisk samverkan och frivillig sammanläggning av kommuner

Bidrag till strategisk samverkan och arbete inriktat på frivilliga sammanläggningar

Alingsås kommun tillstyrker förslaget om ett statsbidrag till strategisk samverkan och arbete inriktat på frivilliga sammanläggningar. Samverkan mellan kommuner har ökat kraftigt, och skulle kunna öka mer. Samtliga kommuner står inför liknande utmaningar och har samma lagar och regler att förhålla sig till. En strategisk samverkan skulle kunna vara en del i att underlätta kommunernas utmaningar, då en större organisation kan ge skalfördelar, förbättra kvalitén och underlätta kommunernas kompetensförsörjning. Förslaget att inrätta ett statsbidrag för att utveckla samverkan ger kommunerna ett ökat incitament till att påbörja och utveckla samverkan.

Ekonomiskt incitament för frivilliga kommunsammanläggningar

Alingsås kommun avstyrker förslaget. Det framgår av utredningen att de ekonomiska effekterna av sammanläggningar är begränsade. Alingsås kommun bedömer att den eventuella stora ökningen av statens skulder inte motiverar de begränsat positiva ekonomiska effekter för kommunerna. Alingsås kommun befarar dessutom att sammanläggningar av kommuner riskerar att få negativa konsekvenser för demokratin.

Förslaget om ekonomiskt incitament för sammanslagningar ger dessutom främst uppmuntran till större kommuner eftersom de i större omfattning har högre skulder per invånare. I utredningens analys skulle sammanslagningar förstärka kapaciteten främst jämnstora kommuner med korta avstånd eller kommuner med stor geografisk yta.

Försöksverksamhet

Alingsås kommun tillstyrker förslaget kring försöksverksamhet. Förslag till försöksverksamhet bör utgå från lokala initiativ. Det är viktigt att de slutsatser som framkommer efter varje försöksverksamhet tas tillvara för att till exempel kunna tillämpas i fler kommuner. Det är också önskvärt att försöksverksamheten kan påbörjas så snart som möjligt.

Former för stöd och analys för att stärka kommunernas kapacitet

Mätning av kvalitet i kommunernas verksamheter

Alingsås kommun tillstyrker förslaget att utveckla mätning av kvalitet i kommunernas verksamheter. Alingsås kommun använder Rådet för främjande av kommunala analysers (RKA) verktyg Kolada för att följa upp och planera verksamheten med hjälp av de nyckeltal som finns i Kolada. Vissa analyser och jämförelser försvåras då det saknas nyckeltal, och Alingsås kommun anser att det är mycket positivt att statistiken i Kolada utvecklas ytterligare.

Kommunernas ekonomi

En statsbidragsprincip

Alingsås kommun tillstyrker förslaget om en statsbidragsprincip. Många riktade statsbidrag innebär en ökad administration för kommunerna och kan försvåra prioritering, styrning och planering av verksamheten. Statsbidrag som inte är riktade möjliggör en effektivare användning av statliga medel, då kommunen själv kan besluta vilka satsningar som ger mest effekt utifrån lokala variationer.

Kommunernas kompetensförsörjning

Nedskrivning av studieskulder

Alingsås kommun tillstyrker förslaget. Kompetensförsörjning är en av kommunernas stora utmaningar framöver. Alingsås kommun bedömer att frågan, precis som utredningen föreslår, behöver utredas ytterligare för att säkerställa att förslaget får önskad effekt.

Kommunernas digitaliseringsarbete

Rättsligt beredningsorgan

Alingsås kommun tillstyrker förslaget om att tillsätta ett rättsligt beredningsorgan som får i uppdrag att föreslå åtgärder för att anpassa gällande rätt så att den möjliggör digitalisering.

Digitalisering var den åtgärd som kommuner själva angav som kan vara en del av lösningen på flera av kommunernas utmaningar framöver. För att nya digitala arbetssätt ska kunna utvecklas måste nuvarande lagstiftning anpassas och tolkas.

Alingsås kommun saknar fler förslag i utredningen gällande digitalisering. Det finns stora skillnader mellan kommunerna i Sverige i dag, några kommuner har kommit långt i arbetet med digitalisering och andra inte. En ny digital lösning och ett förändrat arbetssätt är ofta kostnadstung i början, medan de ekonomiska effekterna av lösningen kommer först på lång sikt. Kommunerna kan därför behöva stöd för att påbörja arbete med att förändra arbetssätt och eventuellt ekonomisk stimulans. Digitalisering skulle även lämpa sig bra för strategisk samverkan mellan kommuner, där de samverkande kommunerna då kan dela på den initiala kostnaden.

Alingsås kommun